
Vedlegg 2

Rammeavtalens spesielle bestemmelser

1 OM OPPDRAGSGIVER

1.1 Generelt

Oppdragsgiver er Staten ved Forsvarsdepartementet ved Forsvarsbygg.

Forsvarsbygg er et statlig forvaltingsorgan underlagt Forsvarsdepartementet som utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren. I tillegg tilbyr Forsvarsbygg ekspertkompetanse til andre deler av offentlig sektor innenfor sikring av bygg, kulturminnevern og avhending.

Eiendomsporteføljen som forvaltes inneholder mange av de mest særegne og krevende bygg i landet; fra de 15 festningene som er tilgjengelige for allmennheten, til militærleirer, skyte- og øvingsfelt og flystasjoner for Forsvaret.

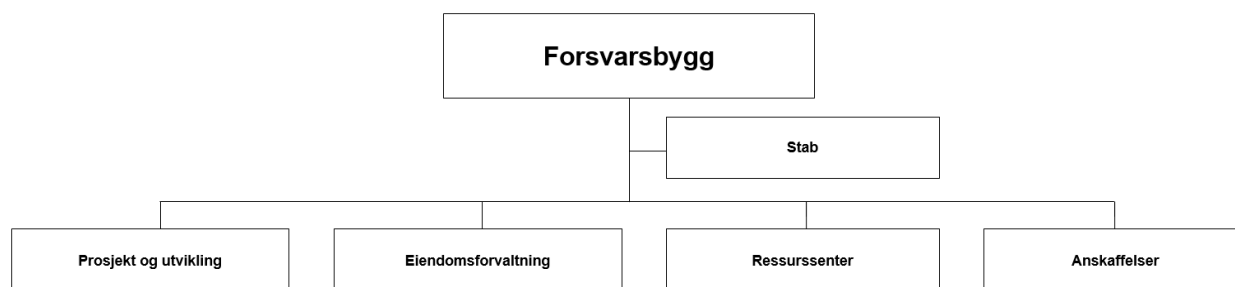
Forsvarsbyggs desidert største kunde er Forsvaret, men vi har også andre offentlige og sivile leietakere i våre bygg.

Vi har hovedkontor i Oslo med lokasjoner over hele landet, deriblant Hamar, Harstad, Bergen, Stavanger og Trondheim.

For mer informasjon om oppdragsgiver, se vår internettside www.forsvarsbygg.no.

1.2 Organisasjon

Forsvarsbygg består av fire avdelinger i tillegg til direktør med tilhørende stab.

2 RAMMEAVTALENS OMFANG

2.1 Rammeavtalens formål

Avtalen skal dekke oppdragsgivers behov for maskinentreprenørtjenester til drift- og vedlikeholdsprosjekter.

Det henvises forøvrig til Vedlegg 7 Faglig oppdragsbeskrivelse for ytterligere detaljer om rammeavtalens formål.

2.2 Rammeavtalens geografisk virkeområde

Denne rammeavtalen er kunngjort for oppdrag som utføres i følgende geografiske område:

- Det geografiske virkeområdet er definert som region *NORD, Distrikt Salten*
- Hovedområde for kontrakten er Bodø og Gildeskål kommune.

2.3 Rammeavtaletype

- Rammeavtale med én leverandør
- Parallell rammeavtale med følgende avropsmekanismer:
  - Direkteavrop til leverandører etter rangering (fossefall) opp til kr 500 000 ekskl. mva.
  - Minikonkurranse ved verdi over kr 500 000 ekskl. mva.

Denne summen er ikke absolutt, og forplikter ikke Forsvarsbygg til å vite nøyaktig størrelsen på et direkteavrop, men vil basere seg på vårt beste skjønn rundt verdi og omfang i planleggingsfasen. Hvis oppdragsgiver er i tvil om et avrop skal henføres til avtalen for mindre eller for større avrop, står han fritt til å velge. Leverandørene kan ikke fremme krav på den bakgrunn.

Oppdragsgiver har til intensjon å inngå parallelle rammeavtaler med *inntil* 3 leverandører, i den utstrekning antall mottatte tilbud og kvalifiserte leverandører innenfor virkeområdet gjør dette mulig. Forsvarsbygg tar forbehold om avlysning av konkurransen dersom vi kun mottar ett kvalifisert tilbud.

2.4 Rammeavtalens verdi

Rammeavtalens kunngjorte maksimale verdi er NOK 40 mill. ekskl. mva. Dette er et øvre tak, jf. EU-domstolens avgjørelse i C-216/17.

Basert på tidligere og forventet omsetning er det estimert total omsetning på NOK 35 mill. ekskl. mva., inkl. opsjoner. Oppgitte tall er kun ment som et estimat på forventet volum i kommende avtaleperiode og kan bli både lavere og høyere. Det vil av flere årsaker være usikkerhet knyttet til framtidig volum over denne rammeavtalen, blant annet fordi driftsbudsjett og aktivitet/øvelser kan bli endret. Oppdragsgiver forplikter seg derfor ikke til å ta ut estimert volum.

2.5 Forbehold

2.5.1 Sammensatte oppdrag

Ved sammensatte oppdrag hvor andeler av oppdraget ikke er dekket av denne avtalen, kommer oppdragsgiver til å vurdere å anskaffe dette ved egen konkurranse. Oppdragsgiver forbeholder seg også retten til ikke å anvende denne rammeavtalen, men i stedet å konkurranseutsette større prosjekter, der kompleksitet og omfang vurderes til å overstige valgte leverandørers kapasitet og kompetanse.

2.5.2 Kjøp der materiell koster mer enn tjenestekjøpet

Det gjøres oppmerksom på at for kjøp der materiell koster mer enn tjenestekjøpet/arbeidstimer vil oppdragsgiver kunne velge å selv kontrahere materiell direkte.

Tjenesteleverandør kan gis oppdraget ved å montere materiell, med mindre dette medfører ekstrakostnader for oppdragsgiver.

En fast terskel for når dette er aktuelt er ikke mulig å sette på forhånd, men må vurderes skjønnsmessig for hvert enkelt avrop.

2.5.3 Andre begrensninger/forbehold

Ved arbeid på festningsverk og andre vernede bygg som har et musealt preg forbeholder Forsvarsbygg seg retten til å ikke anvende denne rammeavtalen, men heller konkurranseutsette slike oppdrag.

3 BRUKERE AV RAMMEAVTALEN

Brukere vil i all hovedsak være ansatte i avdeling **Eiendomsforvaltning (EF)**. Avdelingen har blant annet ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehold av forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg.

Avdelingen **Prosjekt og utvikling (PoU)**, som blant annet har ansvaret for planlegging og gjennomføring av investerings-, avhendings- og miljøsaneringsprosjekter, vil også kunne komme til å gjøre avrop i forbindelse med investeringsprosjekter. Det er estimert et årlig volum for **PoU** på ca. 8 000 000,- NOK ekskl. Mva.*

Øvrige avdelinger i Forsvarsbygg kan også benytte avtalen innenfor det geografiske virkeområdet angitt over.

Forsvaret v/Cyberforsvaret (Cyfor) vil tiltre rammeavtalen som bruker. Det er estimert et årlig volum for **Cyfor** på ca. 150 000,- NOK ekskl. Mva.*

*Estimert årlig volum kan bli både vesentlig lavere eller høyere.

4 RAMMEAVTALENS OPPSTART OG VARIGHET

4.1 Antatt oppstartdato

Oppstartdato er antatt å være snarlig etter tilbudsfrist.

Faktisk oppstartdato vil bli angitt på forsiden av rammeavtalen.

4.2 Varighet og forlengelse

Rammeavtalen har en varighet på 2 (to) år.

Oppdragsgiver kan forlenge avtalen i inntil 1 (ett) + 1 (ett) år + 1 (ett) år, maksimalt 5 (fem) år fra faktisk oppstartdato.

Rammeavtale kunngjøres for 5 år på grunn av behov for sikkerhetsklarering og en forventet lang klareringsperiode i oppstartsfasen hos Nasjonal sikkerhetsmyndighet for de ansatte og firma som ikke er sikkerhetsklarert. Brukerne av avtalen har behov for sikkerhet og stabilitet i en rasjonell kontrakt, og det innebærer sikkerhetsklarert personell som kan utføre arbeidet i en reell fireårs periode. Valg av varighet er hjemlet i FOA § 11-1 (4).

Prolongeringer på denne rammeavtalen vil vurderes i takt med markedsutviklingen på miljøsidene. Opsjoner vil dermed være gjenstand for løpende vurderinger hvorvidt Forsvarsbygg oppnår tilstrekkelig klima- og miljøgevinst i avtalen, eller om det vil være riktig å utlyse ny konkurranse med skjerpede krav til miljø.

5 AVROPSMEKANISMER

For denne rammeavtalen gjelder følgende avropsmekanismer:

5.1 Direkteavrop

Direkteavrop på rammeavtale med en leverandør bestilles gjennom innkjøpsordre eller signering av avropskontrakt.

Direkteavrop på parallelle rammeavtaler bestilles gjennom innkjøpsordre eller signering av avropskontrakt opp til 500 000,- ekskl. mva.

Fordeling etter rangering (fossefall)

For parallelle rammeavtaler vil direkteavrop fordeles mellom leverandørene etter hvordan de ble rangert. Leverandøren som ble rangert som nr. 1 vil bli forespurt først. Dersom A-leverandør ikke har kapasitet til å påta seg enkeltoppdrag vil forespørselen bli videreformidlet til øvrige leverandører iht. innstilling/rangering (nr. 2, nr. 3 osv.). Kapasitetsvurderingen påhviler i hovedsak A-leverandør, likevel tar Forsvarsbygg forbehold om å vurdere A-leverandørs kapasitet dersom det foreligger konkrete holdepunkter for dette.

5.2 Minikonkurranse

Avrop på rammeavtalen gjennomføres alltid som en minikonkurranse der verdien er lik eller overstiger 500 000,- ekskl. mva.

Følgende tildelingskriterier vil kunne benyttes ved evaluering av minikonkurranser:

Tildelingskriterier	Prosentstakt
Pris, herunder, men ikke begrenset til: <ul style="list-style-type: none"> - Gjenåpning av konkurranse om de samme prisene som følger av rammeavtalen. Merk at det ikke kan tilbys høyere priser enn det som følger av rammeavtalen. - Fastpris på oppdrag, herunder netto dokumenterte innkjøpskostnader på materiell, påslagsprosent, timepris og antall timer fremgår. Merk at det ikke kan tilbys høyere priser enn det som følger av rammeavtalen. 	0 - 100 %
Kvalitet, herunder, men ikke begrenset til: <ul style="list-style-type: none"> - Kvalitet på tilbudte materiell - Løsningsforslag - Oppdragsforståelse - Fremdriftsplan 	0 - 100 %
Miljø, herunder, men ikke begrenset til: <ul style="list-style-type: none"> - Bruk av klimavennlige kjøretøy og maskiner på oppdraget, herunder nullutslippskjøretøy og maskiner - Klimagassutslipp knyttet til materialer - Massehåndtering og massetransport 	0 - 30 %

Nærmere informasjon om tildelingskriterier og vekten av disse vil bli opplyst om i tilbudsinnbydelsen som sendes ut i forbindelse med minikonkurransen.

For parallelle rammeavtaler der minikonkurranser er en avropsmekanisme plikter leverandøren å delta. Vesentlig mislighold av denne plikten kan påberopes av oppdragsgiver som grunnlag for heving.

6 VILKÅR FOR AVROP

Avrop skal gjennomføres i henhold til de vilkår som fremgår av rammeavtalen, herunder de særskilte vilkår som er gjort gjeldende for avrop, se vedlegg 3. Dersom rammeavtalen åpner for at avrop kan gjøres etter flere ulike sett av kontraktsvilkår skal oppdragsgiver ved avropet angi vilkårene som legges til grunn. Kontraktsvilkår for NS8406 skal gjelde dersom ikke annet er spesifisert.

Dersom leverandøren i forbindelse med et avrop fremmer tilbud til oppdragsgiver som medfører vilkår som er mindre gunstig for oppdragsgiver enn hva som følger av rammeavtalen, utgjør dette mislighold av rammeavtalen. Med mindre leverandøren i sitt tilbud uttrykkelig har påpekt at vilkårene avviker fra rammeavtalen, kan vilkårene heller ikke påberopes av leverandøren ved gjennomføring av avropet.

6.1 Avropsformer

Avropet over denne rammeavtalen skal i hovedsak gjøres på følgende måter eller ved en kombinasjon av avropsformene;

1. Etter prisestimat med Tak/ramme med varslingsplikt ved overskridelser + 15%
2. Regningsarbeid etter medgått tid og materiell
3. Fastpris

Med mindre annet avtales benyttes avropsform 1. Ved avropsform 1; endringer som ikke er varslet blir ikke dekket utover + 15 % av oppgitt omfang. Fakturering av + 15 % uten varsel skal skje unntaksvis, og skal alltid medfølges av en dokumentert forklaring fra leverandør på hvilke ekstra tid/materiell som har vært påkrevd utover prisestimatet.

6.2 Dokumentasjon ved avropsformer 1 og 2

Timer skal dokumenteres ved timelister. Med mindre annet avtales, oversendes timelister ukentlig til prosjektleder/rekvirent. Av timelistene skal det fremgå:

- Hvem har utført arbeidet
- Stedet arbeidet er utført
- Hvilket arbeid som er utført
- Hvor mange timer som er brukt på arbeidet
- Ankomst- og avreisetidspunkt

6.3 Dokumentasjonskrav til materiell

Volum og nettoppris på materiell skal dokumenteres ved inngående faktura. Ved kjøp av større mengder materiell kan oppdragsgiver kreve at flere pristilbud innhentes. Dersom dette kreves er arbeidet unntatt fra regelen i pkt. 7.2 ved at arbeid med innhenting av pris godtgjøres med 1 time med timesats for ingeniør.

6.4 Arbeidsstans

Dersom oppdrag stanses på grunn av forhold på oppdragsgivers side, kan ventetid faktureres etter medgått tid når forholdet er varslet til oppdragerens representant på telefon. Skyldes forholdet at leverandør ikke møter iht. avtale med oppdragsgiver bortfaller rett til fakturering.

Det dekkes ikke kostnader knyttet til driftsstans og stopptid som har årsak i feil og mangler på leverandørens utstyr og maskiner, eller som på annen måte kan henføres til forhold, som leverandøren selv har ansvaret for. Leverandør kan bli nødt til å ta opphold i oppdrag og/eller gis beskjed om å flytte produksjon grunnet militær aktivitet. Godtgjørelse ved slike hendelser vil bli vurdert individuelt.

6.5 Parkering av maskiner

Når maskiner/kjøretøy ikke er operative, kan de ikke faktureres tid for.

6.6 Tur-/retur transport av anleggsmaskin

Visse anleggsmaskiner i prisskjema vil være nødvendig å frakte til lokasjonen der arbeidet skal utføres. Det vil for disse maskinene dekkes kostnader i forbindelse med frakt og nødvendig rigging slik at maskinene er klare til bruk. Leverandøren skal inkludere kostnader forbundet med nedrigging og retur av maskinen. Dette skal prises inn i prisskjema som enhetsprisen «fastpris tur-/retur» for den aktuelle maskinen.

Ved flere sammenfallende oppdrag ved samme lokasjon, og der maskinene ikke er blitt flyttet bort fra oppdragsstedet i mellomtiden, dekkes, om ikke annet er avtalt, kun kostnader tur-/retur for ett oppmøte.

Der leverandøren blir bestilt til å utføre et oppdrag utenfor de kommunene som er nevnt i prisskjema, honoreres dette i form av «fastpris tur-/retur» for den nærmeste kommune med tillegg for «timepris forflytning» beregnet fra kommunegrensen til oppdragsstedet. Leverandørs avdelingskontor gjelder som utgangspunkt dersom dette ligger nærmere enn førstnevnte. Dersom det kreves ferge, bompasseringer o.l. dekkes dette i tillegg etter dokumenterte utgifter.

6.7 Rigg og drift

Med mindre annet klart fremgår av avropet må entreprenøren selv sørge for nødvendig rigg- og driftsområde, og entreprenøren har ikke anledning til å benytte noen av byggherrens fasiliteter.

Bruk av oppdragsgivers fasiliteter slik som lager, kontorer, sanitæranlegg og lignende vil normalt ikke være mulig. Slike arealer er i all hovedsak allerede utleid til Forsvarets militære organisasjon. Slik bruk må i så fall avtales lokalt i hvert enkelt tilfelle der dette er behøvelig ut i fra oppdragets omfang. Med rigg og drift menes bl.a. stillas, lift, gjerder etc. Listen er ikke uttømmende. Utgifter til dette skal ikke vært større enn høyst nødvendig og skal gjenspeile prisene i markedet. Leien av dette skal avsluttes straks behovet for dette opphører.

Omfanget av kostnadene skal synliggjøres av leverandøren i prisestimat eller tilbud og før oppstart av arbeider. Endringer av omfanget skal varsles oppdragsgiver. Endringer som ikke er varslet blir ikke dekket utover +15% av oppgitt omfang.

Utgifter til rigg og drift godtgjøres etter dokumenterte utgifter uten påslag.

7 PRISBESTEMMELSER

7.1 Timepriser

Timepriser skal tilbys for alle tjenester som er oppgitt i prisskjemaet. Priser oppgis eks mva. Prisene skal inkludere alle leverandørens direkte og indirekte kostnader, samt fortjeneste og risiko.

Fakturerbare timer beregnes fra personell er operativt på arbeidsstedet/lokasjonen.

Som Direkte og indirekte kostnader nevnes blant annet:

- Lønn, sosiale utgifter, arbeidsgiveravgift, feriepenger, arbeidsgiveromkostninger
- Kostnader for bruk av utstyr, inkl. verneutstyr til utøvende personell, herunder utstyr som støvsuger, stiger, betongmikser/ blandemaskin, trillebærer, søppeltraller/bøtter.
- Kostnader for bruk og slitasje av småverktøy og småmaskiner, herunder motorsag/blad, hoppetusse, meiselmaskin, drill, vinkelsliper/skiver, belsningsutstyr, aggregat, lensemaskin o.l. utstyr, der bruken utgjør en mindre del av hovedoppdraget. Dette gjelder med mindre annet er avtalt på forhånd.*
- Kostnader for reise-, diett- og opphold til lokasjonene i avtalen dekkes ikke
- Administrasjon av egne ansatte både på anleggs plass og utenfor skal innarbeides i prisene på fagarbeidere.
- Administrasjon og koordinering av egne underleverandører/innleid arbeidskraft etc.
- Utarbeidelse av prisestimer/fastpristilbud.
- Oppfølging av prosjekter underveis.
- Utarbeidelse av faktura eller fakturagrunnlag, fakturagebyr etc.
- Eget HMS-arbeid.
- Kostnader ved eFaktura samt andre administrasjonskostnader.

*Eksempler:

- Dersom det må nyttes vinkelsliper for å kappe jern i forbindelse med et gravearbeid, så skal dette inngå i timepris for hjelpemann.
- Dersom det må nyttes hoppetusse for komprimering i forbindelse med legging av kabel/rør i grøft så skal dette inngå i timepris for hjelpemann
- Dersom det må felles noe vegetasjon i forbindelse med et gravetiltak, så skal bruk av motorsag inngå i timepris for hjelpemann. Dersom vegetasjonsryddingen er hovedopdraget, eller utgjør en betydelig del av oppdraget, så kan post for manuell vegetasjonsrydding benyttes.

7.2 Påslagsprosent

Påslagsprosent for materiell skal oppgis i prisskjema. Påslaget skal dekke både direkte kostnader som avgifter og indirekte kostnader som bestillingskostnader, frakt og lignende, eks mva. samt risiko og fortjeneste.

Utgifter for transport av større mengder og/eller spesialmateriell til anleggsplass dekkes kun etter avtale med oppdragsgiver og skal synliggjøres i forkant av leverandør. Se for øvrig pkt. 6.3.

7.3 Reise-, diett og oppholdskostnader

Kostnader for reise-, diett- og opphold, inkl. reisetid dekkes ikke for lokasjoner opplistet i pkt. 2.2. Gjelder både rammeavtaleleverandør og dens side- eller underleverandør.

7.4 Dekning av kostnader ved reise utenfor lokasjonene nevnt ovenfor

Reise dekkes som kilometer på bilvei pr person fra nevnte lokasjoner i pkt. 2.2. til oppdragssted. Leverandørs avdelingskontor gjelder som utgangspunkt dersom dette ligger nærmere enn førstnevnte. Dersom det kreves ferge, bompasseringer ol. dekkes dette i tillegg etter dokumenterte utgifter. Reisetid og transport dekkes iht. rammeavtalens timepriser og kilometergodtgjørelse iht. statens satser. Dersom det ikke er kjørbare vei til oppdragsstedet dekkes reise etter dokumenterte kostnader.

7.4.1 Dekning av kostnader opphold og diett

Diett- og oppholdskostnader på oppdrag utenfor opplistede steder (kommuner og opplistede lokasjoner) dekkes etter statens satser dersom utførende ikke kan returnere til egen bopel samme dag. Oppstart av tellende timer fra samme tidspunkt som oppstart av kilometer. Dersom oppdragsgiver tilbyr overnatting dekkes kun diettkostnader.

7.5 Pålagt overtid

Overtidsarbeid skal alltid være pålagt og normalt sett utføres i direkte tilknytning til den alminnelige arbeidstid. Slikt arbeid er mest aktuelt ved utrykning og lignende der oppdragsgiver at arbeidet skal utføres utenom ordinær arbeidstid. I de tilfeller leverandøren selv velger å utføre oppdraget utenom ordinær arbeidstid utbetales det ikke tillegg.

Overtidsregulering følger av den til enhver tid gjeldende versjon av statens personalhåndbok.

7.6 Oppstart og avslutning av arbeider

Leverandør skal avtale oppstartstidspunkt med oppdragsgiver kontaktperson minimum 24 timer før oppdragsstart med mindre annet avtales. Kontaktperson skal også varsles om oppdragets avslutning slik at kontroll av leveransen sammen med utførende kan gjøres dersom oppdragsgiver ønsker dette – med mindre annet avtales.

Dersom ikke annet er avtalt, avregnes timer fra når leverandør er operativ på oppdragsstedet.

8 ANDRE PRISELEMENTER

8.1 Formann etc.

Dersom leverandør blir bedt om å ha formann på oppdrag faktureres dette iht. prisen på formann i prisskjema.

Dersom et oppdrag ikke oppfyller kravene nedenfor kan personer som er ansatt hos leverandøren som formann/bas/arbeidsleder o.l. ikke faktureres til en høyere timepris enn den fagarbeidertypen han eller hun tilhører. Bruk av høyere timesats skal alltid informeres om til oppdragsgiver før oppstart av avrop.

Formann skal som hovedregel kun benyttes på oppdrag som:

- Løper minst en uke
- Involverer mer enn 3 personer
- Leveransen må ellers pga. sin art kreve at formann er til stede hele tiden, og dersom det er tilstrekkelig at formann er innom for å starte opp leveransen / overlevere før ferdigstilling dekkes kun tid for dette til høyere formannspris. Dersom formann brukes istedenfor annen fagarbeider dekkes kun vanlig fagarbeiderpris underveis, med mindre annet avtales.

8.2 Prosjektering

Dersom oppdragsgiver ber om prosjektering kan leverandør fakturere medgått tid for den fagpersonen som utfører prosjekteringen.

All prosjektering skal avtales i forkant for at det skal kunne faktureres.

8.3 Ikke-bestilte avrop

Dersom bindende kalkulasjon/prosjektering/befaring utføres, men avrop ikke skjer i samme kalenderår (for siste kvartal innen 6 mnd.) kan arbeid faktureres etter medgått tid for fagpersonen som utfører arbeidet dersom arbeidet oversteg 2 timer. Faktura sendes da merket med ansattnummer til den i Forsvarsbygg som bestilte forarbeidet som ikke kom til utførelse. Varsel om fakturering skal skje før faktura sendes.

8.4 Avfall

Dokumenterte utgifter ved levering av avfall til godkjent deponi kan viderefaktureres til Forsvarsbygg uten påslag. Vektkvittering vedlegges fakturagrunnlag til oppdragsgiver på lik linje med timelister. Forsvarsbygg skal ha deklarasjon for farlig avfall oversendt til avropets kontaktperson før faktura sendes når slikt fjernes fra anleggsplass av leverandør.

8.4.1 Rapportering av avfall

Det skal leveres avfallsregnskap til Forsvarsbygg og Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) som viser at kravene oppfylles. Utgifter ved slik rapportering dekkes pr time for utførende personell hos leverandøren. Rapporter sendes direkte fra avfallsmottaker til Forsvarsbyggs prosjektleder. Er ikke annet avtalt skal regnskapet/rapporter leveres kvartalsvis hver 05.01, 05.04, 05.07 og 05.10.

8.5 Oppdatering av tilbudte varer og tjenester

Partene kan bli enige om endringer i rammeavtalens sortiment så lenge dette er innenfor rammeavtalens formål og relative priser. For eksempel kan teknologisk utvikling i løpet av rammeavtalens levetid eller behov for å endre produsent av enkeltprodukter være endringer som vil være innenfor avtalens rammer.

Endringer i rammeavtalens sortiment og prislister skal reguleres i en endringsavtale.

9 PRISENDRINGER

9.1 Prisendringer

Prisene i rammeavtalen kan kreves regulert en gang i året i samsvar med endringer i *Statistisk sentralbyrås byggekostnadsindeks for veianlegg i alt, 1 kvartal 2004=100* i tiden fra siste regulering. Utgangspunkt for første regulering er indekstallet for den måneden tilbudsfristen utløp i. Regulering kan tidligst kreves etter 12 kalendermåneder fra avtaleinngåelsen. Kravet skal være skriftlig og inneholde gjeldende og ny pris.

Dersom det er opprettet elektronisk varekatalog, skal leverandøren oppdatere katalogen ved prisregulering.

Krav om indeksregulering får bare virkning for avrop inngått senere enn ti dager etter at kravet er mottatt av oppdragsgiver.

Justering av prisene i avrop skal skje i samsvar med kontraktsbestemmelsene for avropet.

9.2 Oppdatering av tilbudte varer og tjenester

Partene kan bli enige om endringer i rammeavtalens sortiment så lenge dette er innenfor rammeavtalens formål og relative priser. For eksempel kan teknologisk utvikling i løpet av rammeavtalens levetid eller behov for å endre produsent av enkeltprodukter være endringer som vil være innenfor avtalens rammer.

Endringer i rammeavtalens sortiment og prisliste skal reguleres i en endringsavtale.

10 MØTER OG OPPFØLGING AV RAMMEAVTALEN

Det vil bli avholdt ca. 1-2 årlige møter for å gjennomgå planer for tiltak og forøvrig gjennomgang av avtalen. Kostnader til slike møter dekkes ikke. Møtene avholdes fortrinnsvis elektronisk.

10.1 Byggherremøter

Forsvarsbygg dekker timepris for alle fagarbeidere/formenn/ingeniører etc. når det avholdes *byggherremøter* (gjelder ikke typiske flytmøter, oppstartsmøter eller befaring) med oppdragsgiver, som oppdragsgiver innkaller til. Det skal avklares på forhånd av møter hvor mange som skal delta på disse møtene. Det skal faktureres kun for medgått møtetid.

11 Miljøkrav

Leverandøren garanterer at avtalens miljøkrav oppfylles, samt den til enhver tid gjeldende miljølovgivning. Leverandøren skal arbeide aktivt for å minske miljøbelastningen ved oppfyllelse av avtalen. Ved bytte av eventuelle underleverandører gjelder de samme vilkårene tilsvarende for underleverandørene.

11.1 Kjøretøy, maskiner og drivstoff

Leverandøren forplikter seg til å benytte de kjøretøy- og maskinteknologier og/eller drivstofftyper som oppgis i tilbudsbesvarelsen. Nye kjøretøy, maskiner eller drivstofftyper som introduseres i løpet av kontraktsforholdet skal være minst like klima- og miljøvennlige som opprinnelig avtalt. Antall kjøretøy og maskiner som benyttes på kontrakten kan økes eller reduseres, så fremt den totale miljøbelastningen ikke påvirkes negativt.

Forsvarsbygg skal varsles på forhånd ved endringer av kjøretøy, maskiner eller ved overgang til andre drivstofftyper. Alle kjøretøy som benyttes på denne kontrakten skal minimum oppfylle euroklasse 5/V. Alle maskiner som benyttes på kontrakten skal minimum oppfylle steg 4.

Bruk av mindre håndholdte motoriserte verktøy skal være elektriske, herunder blant annet løvblåser, hekksaks, gresstrimmer/kantklipper.

11.2 Ladestasjoner

Få eller ingen av eiendommene/lokasjonene i Forsvarssektoren har ladestasjoner med betalingsløsning. Leverandøren kan ikke påregne å lade på eiendommene/lokasjonene ved gjennomføring av oppdrag. Leverandøren blir ikke honorert for tapt arbeidstid som følge av at de må lade på vei til eller fra oppdrag.

11.3 Rapportering miljøkrav

Leverandøren skal til enhver tid kunne redegjøre for hvilke kjøretøy og maskiner som benyttes og skal oversende kopi av henholdsvis vognkort og samsvarserklæring på forespørsel fra Forsvarsbygg. Leverandøren skal etter endt kontraktsår oversende en rapport over andelen oppmøter som er gjort det siste kontraktsåret. Rapporten skal vise registreringsnummer på benyttede kjøretøy, hvilken kjøretøyteknologi/drivstofftype disse benytter, og antall oppmøter per kjøretøy. Leverandøren skal på forespørsel oversende ytterligere detaljert rapportering, herunder hvor det fremgår dato og sted per oppmøte.

Forsvarsbygg kan foreta stikkprøvekontroller av hvilke kjøretøy som bli benyttet på oppdragene. Leverandør kan i denne forbindelse bli pålagt å fremlegge nødvendig dokumentasjon, som for eksempel kopi av vognkort.

11.4 Presiseringer drivstoffteknologi

11.4.1 Hydrogen

Hvis Leverandøren har forpliktet seg til å benytte hydrogenkjøretøy på denne kontrakten, skal Leverandøren til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at fornybart hydrogen er anskaffet. Dokumentasjonen kan blant annet inneholde følgende informasjon: drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, mengde, opprinnelse og sertifisering.

11.4.2 Biogass

Hvis Leverandøren har forpliktet seg til å benytte biogasskjøretøy på denne kontrakten, er hovedregelen at kjøretøyene skal benytte biogass og ikke naturgass som drivstoff. Innblanding av naturgass aksepteres kun hvis 100 % ren biogass ikke er tilgjengelig i markedet. Forsvarsbygg skal informeres hvis dette inntreffer. Leverandøren skal til en hver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at tilstrekkelig mengde biogass er anskaffet. Dokumentasjonen kan blant annet inneholde følgende informasjon: drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, mengde, opprinnelse og sertifisering.

11.4.3 Biodrivstoff

Hvis Leverandøren benytter biodrivstoff (inkl. biogass) på denne kontrakten, skal dette oppfylle EUs bærekraftskriterier* for biodrivstoff og ikke være basert på palmeolje eller biprodukter fra palmeoljeproduksjon. Leverandøren skal til en hver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at tilstrekkelig mengde biodrivstoff er anskaffet og at denne er produsert bærekraftig og palmeoljefritt.

Dokumentasjonen kan blant annet inneholde følgende informasjon: drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, mengde, opprinnelse og sertifisering. * §§ 3-6 til 3-9 i Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften).

11.5 Tomgangskjøring

Leverandøren skal arbeide for å redusere tomgangskjøring til et minimum. Unødvendig tomgangskjøring skal ikke forekomme på Forsvarsbyggs adresser.

11.6 Unntaksbestemmelser

Forsvarsbygg kan unntaksvis gi dispensasjon fra hele eller deler av miljøbestemmelsene dersom Leverandøren kan dokumentere at det ikke er praktisk mulig å oppfylle kravet.

Dispensasjon skal gis skriftlig, og skal bl.a. beskrive tid og omfang for dispensasjonen.

11.7 Mislighold av miljøbestemmelser

Hvis Leverandøren ikke oppfyller ett eller flere av miljøkravene eller ikke leverer i henhold til tilbudsbeskrivelse, kan Forsvarsbygg ilegge en dagmulkt for den tiden misligholdet foregår. Dagmulksats for mindre brudd på miljøbestemmelser utgjør kr 1000 ekskl. mva. pr. hverdag. Dagmulksats for større brudd på miljøbestemmelser, slik som avvik for avtalte kjøretøy- eller drivstoffteknologier, utgjør kr 10 000 ekskl. mva. pr. hverdag. Samlet dagmulksansvar etter denne bestemmelse er begrenset til 10 % av avropets verdi. Ved gjentatte eller grove brudd på miljøbestemmelsene kan Forsvarsbygg heve kontrakten.

12 Opplysningsplikt om eierstruktur

Leverandørens eierskapsforhold skal ikke kunne representere en sikkerhetsrisiko for Forsvarsbygg. Leverandøren skal dokumentere sin juridiske organisering i form av eierstruktur og eventuell konserntilhørighet på forespørsel fra Forsvarsbygg, på ethvert tidspunkt i kontraktsperioden, og kan også bes dokumentere dette før signering av kontrakt. Kravet gjelder også for leverandørens eventuelle underleverandører som medvirker til oppfyllelse av leveransen.

Opplysninger om juridisk organisering i form av eierstruktur og eventuell konserntilhørighet skal dokumenteres gjennom fullstendig organisasjonskart som viser oversikt over eierstruktur og konsern med juridisk korrekte selskapsnavn, organisasjonsnummer og angivelse av hvilken stat de ulike selskapene i konsernet er hjemmehørende. Selskapskartet skal omfatte:

- i. Morselskap og øvrige aksjonærer (reelle rettighetshavere)
- ii. Datter- og søsterselskap og eierskap til disse selskapene (reelle rettighetshavere)

Børsnoterte selskaper skal minimum opplyse om sine ti største aksjonærer. Dokumentasjonen skal være oppdatert på tidspunktet den blir etterspurt.

13 Bruk av telekommunikasjons- og videoovervåkingsutstyr – F-35 infrastruktur

13.1 Generelt

Leverandøren må kunne dokumentere hvilke data/dokumentasjon som ovennevnte utstyr innhenter/samler inn, og evt. hvordan informasjonen håndteres av leverandøren eller eventuell tredjepart. Både integrert, fastmontert eller bevegelig utstyr som faller inn under kategorien «telekommunikasjons- og videoovervåkingsutstyr» skal dokumenteres og redegjøres for før signering av kontrakt.

13.2 Forbehold

Telekommunikasjons- og videoovervåkingsutstyr fra leverandører som er underlagt restriksjoner av *amerikanske sikkerhetsmyndigheter, ratifiserte overnasjonale myndigheter, eller der reelle rettighetshaver/-e er statsborger i et land som Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med*, er ikke tillatt benyttet i forbindelse med F-35 operasjoner.

Dette gjelder for drift, understøttelse eller operasjoner med F-35, F-35 infrastruktur og annet F-35 materiell eller IKT som er vurdert å være skjermingsverdig. Allerede anskaffet kommunikasjonsutstyr i drift fra leverandører underlagt restriksjoner av amerikanske sikkerhetsmyndigheter skal ikke benyttes nærmere enn 100 meter fra F-35 eller F-35 Special Access Facilities.

Disse begrensninger skal ikke gå på bekostning av evne til å redde liv og materiell ved en ulykke, hendelse eller tilsvarende, men skal da rapporteres til NOR F-35 Country Security Manager for videre avvikshåndtering.

14 RAPPORTERING

14.1 Årsrapport

Leverandør skal oversende en årsrapport til rammeavtalens kontraktsforvalter innen utgangen av februar hvert år.

Dersom rammeavtalen sies opp eller utløper oversendes årsrapport for påbegynt år og sluttrapport for hele rammeavtalens levetid innen 14 dager etter oppsigelse eller utløp.

Årsrapporten skal inneholde følgende:

- Årsomsetning fordelt på måneder for alle avrop
- Oversikt over timeuttak fordelt iht. prisskjema
- Oversikt over alt materiell som er kjøpt
- Oversikt over all bruk av underleverandører
- Oversikt over avfall levert til godkjent mottak fra oppdrag utført for Forsvarsbygg
- Oversikt over bruk av fast ansatte
- Oversikt over bruk av innleid arbeidskraft
- Oversikt over bruk av faglærte
- Oversikt over bruk av lærlinger
- Etisk egenerklæring for leverandører til forsvarssektoren
- Oversikt over leverandørens eierstruktur og eventuell konserntilhørighet, med tydelig informasjon om eventuelle endringer
- Oversikt over bruk av telekommunikasjons- og videoovervåkingsutstyr, herunder leverandørnavn, type utstyr, samt type informasjonsflyt.
- Annet: Se miljøkrav og rapportering

Oppdragsgiver skal på forespørsel gis tilgang til all salgsstatistikk for rammeavtalen. Kostnadene til rapportering skal innkalkuleres i prisene.

14.2 Kvartalsrapport

Leverandøren skal levere kvartalsvis rapport som viser oversikt over forbrukte timer og materiell. Kostnadene til rapportering skal innkalkuleres i prisene.